

ŞANLIURFA KÜLTÜRÜNDE ÇOCUKLARIN YAĞMUR DUASI: ÇÖMÇE GELİN OYUNU

CHILDREN'S PRAYER FOR RAIN IN ŞANLIURFA CULTURE: ÇÖMÇE GELİN OYUNU (SCOOP BRIDE GAME)

Şeyda İNCE SEZER¹, Süleyman BADILLI²

ÖZ: Geleneksel çocuk oyunlarından biri olan Çömçe Gelin oyunu Şanlıurfa'da çocukların "yağmur duası oyunu" olarak bilinmektedir. Çocuk masumiyetiyle oyunu buluşturan bu uygulama çocukların oyun aracılığıyla yağmur duasına çıkmasını sembolize etmektedir. Köklerinin Orta Asya'ya dayandığı düşünülen bu oyunun benzerleri Anadolu'nun farklı yörelerinde kepeçcik, çömçecik, kepeçe gelin, gode, gode gode, godu godu, göde, göden, bodi bostan, bodi bodi, çullu, çullu kadın, dodo, dodu, gelin guk, su gelini, yağmur kızı, yağmur gelini, hucrik, kelis gibi adlarla oynanmaktadır. Bu çalışmada Şanlıurfa'da Çömçe Gelin oyunu olarak oynanan çocuk oyunu ele alınmıştır. Geleneksel çocuk oyunlarının yeni nesillere öğretilmesi ve bu oyunların yaşatılması kültürün devamlılığının sağlanması yolunda önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışmanın amacı kültürel devamlılığa katkı sağlamak, Çömçe Gelin oyunu hakkında öğretmen ve öğrencilere bilgi sunmak, kültür aktarımında geleneksel çocuk oyunlarının önemine vurgu yapmaktır.

Anahtar sözcükler: Şanlıurfa, Çömçe Gelin, Oyun, Kültür, Dua, Yağmur Duası, Çocuk.

ABSTRACT: One of the traditional children's games, the Çömçe Gelin play (scoop bride game), is known as the children's prayer for rain in Şanlıurfa. This application, which combines children's innocence with play, symbolizes children praying for rain through play. This game, which is thought to have its roots in Central Asia, is similar to this game, which is played in different regions of Anatolia with names such as dipper, çömçecik, bucket bride, gode, gode gode, godu godu, göde, göden, bodi bostan, bodi bodi, çullu, çullu woman, dodo, dodu, gelin guk, water bride, rain girl, rain bride, hucrik, kelis. In this study, the children's game played as a pot bride game in Şanlıurfa was discussed. Teaching traditional children's games to new generations and keeping these games alive has an important place in ensuring the continuity of culture. The aim of this study is to contribute to cultural continuity, to provide information to teachers and students about the pot bride game, and to emphasize the importance of traditional children's games in cultural transfer.

Keywords: Şanlıurfa, Scoop Bride, Game, Culture, Prayer, Prayer for Rain, Children

Bu makaleye atıf vermek için:

İnce Sezer, Şeyda ve Badıllı, Süleyman. (2024). Şanlıurfa Kültüründe Çocukların Yağmur Duası: Çömçe Gelin Oyunu, *Trakya Eğitim Dergisi*, 14(2), 1160-1172.

Cite this article as:

İnce Sezer, Şeyda and Badıllı, Süleyman. (2024). Children's Prayer for Rain in Sanliurfa Culture: Çömçe Gelin Oyunu (Scoop Bride Game). *Trakya Journal of Education*, 14(2), 1160-1172.

¹ Dr. Öğrt. Üyesi, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa/Türkiye, e-mail: seyda.ince@harran.edu.tr, ORCID: 0000-0002-4475-677X

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray/Türkiye, e-mail: suleyman.badilli@asu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4385-6522

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The Çömçe Gelin play offers a wealth of information about the lifestyle, religious beliefs, traditions, and customs of the people in Şanlıurfa. Şanlıurfa is one of the leading cities in the formation of Mesopotamian and Anatolian cultures. Şanlıurfa, with its history as old as human civilization, has contributed to world culture in various ways.

The Şanlıurfa version of the Çömçe Gelin Play, played in Anatolia under different names and in different forms, also carries traces of customs, religious, and cultural elements. Şanlıurfa, which hosted pagan cultures in ancient times, is considered sacred by followers of three Abrahamic religions. Plays carry traces of culture; they are influenced by culture and, in turn, influence culture. Plays, intertwined with both the material and spiritual aspects of culture, are also influenced by religious concepts and rituals. The Çömçe Gelin Play, played under different names in many parts of Anatolia, is a game influenced by cultural structures and religion (Özveri, 2023).

In this study, the definition of culture, the definition of the play, aspects of the Çömçe Gelin Game that belong to Şanlıurfa culture, how the game is played, and its connection with culture are explored. Since the play has not been previously examined in these aspects, it is believed that this study will fill a gap in the literature.

Method

This section of the study includes the research model, study group, data collection tools, and the collection and analysis of data.

Research Model

In this study, one of the qualitative research methods, the "Semi-Structured Interview Method," has been employed. An interview can be defined as a mutual interaction where the interviewer and the interviewee jointly produce data (Holstein and Gubrium, 1995, p. 4).

Study Group

The population of the study consists of preschool teachers living in Şanlıurfa in 2023, who are familiar with, play, and organize traditional-historical games of Şanlıurfa. The sample is represented by a retired preschool teacher who lived in Şanlıurfa, selected through purposive sampling (Karasar, 2005), with a particular knowledge of the history of Şanlıurfa and the game called "Çömçe Gelin."

Data Collection Tool

As a data collection tool, a demographic information form and "semi-structured interview questions" consisting of 10 questions were used. The interview with the participating teacher was conducted face-to-face. The interview questions were completed by the participant in approximately 3 hours. The interview example questions include:

Interview Questions:

- 1- What is the historical background of the Çömçe Gelin game in Şanlıurfa?
- 2- What is the reason for the emergence of the Çömçe Gelin game?

Data Collection and Analysis

The study was examined through the fundamental content analysis method within qualitative research. The content analysis method involves the objective analysis of documents, texts, documents, and themes, such as documents, based on specific rules, without transforming the written texts into writing (Tavşancıl and Aslan, 2001).

Findings

The responses categorized and analyzed according to interview questions.

Cultural Origin and Pre-Islamic Beliefs

The text traces the origin of the Çömçe Gelin game back to Central Asia and focuses on pre-Islamic beliefs. It mentions the significance of the Sky God belief and Shaman traditions in Central Asia before the

advent of Islam. The text suggests that these beliefs were integrated into some practices in Islamic society through rituals like rain prayers.

Reason for the Emergence of Çömçe Gelin Play

The text associates the emergence of the Çömçe Gelin game with climate conditions. It explains the influence of climatic characteristics on culture, specifically highlighting the need for rain due to the adverse effects of arid periods on agricultural production, leading to rain prayers and subsequently the Çömçe Gelin game.

Materials Used in the Game, Game Process, and Rituals

The text specifies the materials used in the game and elaborates on the stages of the Çömçe Gelin game. It mentions the stages of visiting houses, collecting materials, preparing çiğköfte (raw meatballs), and praying at Balıklıgöl. The text emphasizes the innocence and purity expressed by children in rain prayers.

Traditional Foundations and Special Elements

The traditional foundations of the game are linked to the tradition of making çiğköfte and the visit to Balıklıgöl. It highlights the significant role of the çiğköfte tradition in Şanlıurfa's culture and the traditional use of Balıklıgöl as a special place for prayer.

Meaning Attached to Rain and Symbolism of the Game

The text underscores that rain symbolizes prosperity and holds critical importance for agriculture in Şanlıurfa. The Çömçe Gelin game is used as a symbol of rain prayers and is connected to the innocence of children. The text suggests that the act of children praying for rain is associated with their innocence.

Prayer and Innocence

Children participating in rain prayers are linked to their innocence being more acceptable in the eyes of Allah. The text suggests that the involvement of children in rain prayers is part of the societal ritual, aligning with the idea that the innocence of children is more favorable.

Similar Games and Regional Differences

The text mentions that similar games to Çömçe Gelin are played in different regions, showing regional variations. Examples of similar games in different regions are provided, illustrating how these games have shaped within cultural diversity.

Carrier of Oral Tradition

The text emphasizes that the Çömçe Gelin game is a carrier of oral tradition. It acknowledges that such games undergo changes over time but maintain their fundamental characteristics.

Discussion and Conclusion

In today's world, where children's games have largely changed, the Çömçe Gelin Play in Şanlıurfa is still one of the cultural elements resisting change. The Çömçe Gelin Play is among the games that carry traces of culture and religion. In the Çömçe Gelin Play, the symbolic connection between the bride and rain gains meaning with abundance and protectiveness (Özveri, 2023). In the correct living and transmission of culture, children's games also play a significant role. Teachers, education experts, civil society organizations, TV and radio channels, and local and central administrations have significant responsibilities in teaching traditional games like the Çömçe Gelin Play to children. An education approach that focuses on culture should be at the core of education programs, particularly in the preschool period, to introduce cultural and traditional children's games.

GİRİŞ

Oyun, kurgusal olarak çoğu zaman büyüklerden etkilenen çocukların ortaya çıkardığı eğlenceli ve geliştirici etkinliklerden oluşmaktadır. Oyun, bazen dini ritüeller bazen de toplumsal yaşayışla iç içe geçmiş kültürel yapılar içermektedir. Sosyal bilimciler oyunu daha çok iki yönüyle ele almaktadır. Bunlardan biri oyunun toplumsal yaşayış hakkında bilgiler sunması diğeri de kültür imgeleri barındırıyor olmasıdır. Nitekim Çömçe Gelin oyunu Şanlıurfa halkının yaşam tarzı, dini inançları, gelenek ve göreneklere ile ilgili

birçok bilgi vermektedir. Şanlıurfa, Mezopotamya ve Anadolu kültürünün oluşmasında önde gelen şehirlerden biridir. Şanlıurfa ili Haliliye ilçesi sınırlarında yer alan Göbeklitepe'nin dünyada henüz yerleşik hayat başlamadan önce bir tapınak olarak inşa edildiği ve burada dinî törenlerin yapıldığı bilinmektedir. İnsanlık tarihi kadar eski olan Şanlıurfa'nın dünya kültürüne farklı yönlerden katkıları bulunmaktadır.

Dinî öğelerin, örf ve adetlerin, kültürel faaliyetlerin oyunların oluşmasında etkili olduğu bilinmektedir. Bu unsurlardan etkilenerek ortaya çıkan oyunlar zamanla bir gelenek halini almıştır. Anadolu'da farklı adlarla ve farklı şekillerde oynanan Çömçe Gelin Oyunu'nun Şanlıurfa'daki versiyonu da örf ve adetlerden, dinî ve kültürel öğelerden izler barındırmaktadır. İlkçağın pagan kültürlerine ev sahipliği yapmış olan Şanlıurfa üç semavî din mensuplarınınca kutsal kabul edilen bir şehirdir. Bu nedenle Şanlıurfa semavî dinlerden izler taşımaktadır (Kürkçüoğlu, 2002: 131). Orta Asya'dan gelerek Anadolu'ya yerleşen Türk topluluklarının getirdikleri kültürel izler ve inanç sistemleri tüm Anadolu'da olduğu gibi bu şehirde de izler bırakmıştır. Bu izler sosyal yaşantıdan çocuk oyunlarına kadar birçok alanda görülmektedir. Oyunlar kültürün izlerini taşımaktadır, kültürden etkilenmekte ve kültürü etkilemektedir. Kültürün maddi ve manevi yönleri ile iç içe olan oyunlar, dinî kavram ve ritüellerden de etkilenmiştir. Anadolu'nun birçok yerinde farklı adlarla oynanan bir oyun olan Çömçe Gelin oyunu kültürel yapı ve dinden etkilenmiş bir oyundur (Özveri, 2023). Bu araştırmanın yapılmasının sebebi unutulmaya yüz tutmuş kültürel bir çocuk oyunu ve ritüel olarak bilinen Çömçe Gelin oyununun tarihini, kültürel ve çocukla ilgili boyutunu, köklerini ele alarak derinlemesine incelemek ve gelecek nesillere aktarmaktır.

Bu çalışmada kültürün tanımı, oyunun tanımı, Anadolu'da geleneksel bir oyun ve ritüel olan Çömçe Gelin oyununun Şanlıurfa kültürüne ait yönleri, oyunun nasıl oynandığı ve kültürle bağlantısı araştırılmıştır. Çömçe Gelin oyunu daha önce yukarıda belirtilen yönleriyle ele alınmadığından bu çalışmanın literatürde önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Kültür Kavramı

Kültür kelimesinin kökeni değerlendirilirse etimolojik olarak bu kelimenin Latince'de tarım anlamında kullanılan "Cultura" kelimesinden geldiğine ulaşılır. Batı dillerinde bu kelime sonraları "Culture" şeklinde kullanılmıştır. Osmanlıca'da bu kelimenin karşılığı olarak "Hars" kelimesinin kullanıldığı bilinmektedir (Çeçen, 1994: 9). İngiliz antropologlar kültür kavramını, etnografya bilimi tarafından incelenebilen toplumlara özel olan düşünce, fiil, inanç, değer ve simge anlamında kullanmışlardır. Bu bakış açısıyla kültür bir toplumun yaşayış tarzının tamamını ifade etmektedir. Sosyolojik bir bakış açısıyla da kültür kavramı, insan ve toplum etkileşimlerini sağlayan rollerin içerik ve işlevlerinin anlaşılmasını kolaylaştıran bir kavramdır. E. B. Taylor, kültürü bir toplumun töre, ahlak, sanat, bilgi, hukuk kuralları, yaşam tarzı ve alışkanlıklarını kapsayan karmaşık bir bütün olarak tanımlamıştır (Duverger, 2014: 74).

Her bir disiplin kültür kavramını farklı bir şekilde tanımlamıştır. Kültür kavramı dar bir tanımlama ile açıklanamayacak kadar geniş açılara sahip bir kavramdır. Bu da kültür kavramı hakkında ortak bir tanımlama yapılmasını zorlaştırmaktadır. Ancak insanoğlunun ortaya koyduğu değerler genel anlamıyla kültürü oluşturmaktadır. Kültür kavramı geniş ve çok yönlü olmasına rağmen disiplinlerin yapmış olduğu tanımlamaların ortak öğelerde birleştiği bazı noktalar da söz konusudur. Buna rağmen tüm disiplinlerin kültür hakkında tam bir ortak tanım vermesinin söz konusu olmadığı ortaya çıkmaktadır. Tanımı yapan insanın çalıştığı disiplin ve kendi toplumundaki yetişme biçimi yapacağı tanımı belirlemektedir. Tanım çeşitliliği kültür kavramının değişik yönlerinin ortaya çıkmasına ve böylece kültür kavramının zenginliğinin anlaşılmasına neden olmaktadır. Böylece kültür konusu daha karmaşık ve zengin bir yapı içinde incelenebilmektedir (Çeçen, 1994: 10).

Güngör'e göre kültür, toplumda bir arada yaşayan insanların yaşamın çeşitli problem durumlarına karşı uyguladıkları çözümlerden ortaya çıkmıştır. Uygulanan bu çözümlerin bir bölümü zaman içerisinde kurallar bütünü haline gelerek toplumun tamamına mal olmuş ve o toplumun kültürünü oluşturmuştur. Sosyal bilimlerde kültür maddi unsurlardan ziyade manevi unsurları ifade eder. Bu manevi unsurlar inançlar, normlar ve değerler olarak ifade edilir. İşte bu nedenle toplumları birbirinden ayırt eden şey o toplumların maddi unsurlarından ziyade bu unsurların arka planındaki düşünce, zihinsel yapı ve manevi değerlerdir (Güngör, 1989: 35).

Gökalp kültür kavramı için "Hars" sözcüğünü kullanmaktadır. Gökalp, kültür ve uygarlığın toplumsal yaşayışları kapsadığını ifade eder. Toplumsal yaşayışlar, din, hukuk, ahlak, estetik, akıl, iktisat, fen ve dil ile ilgili yaşayışlardır. Bu yaşayışların toplamına kültür ya da uygarlık adı verilmektedir. Bu da kültür ve uygarlık arasındaki benzerlik ve birleşmedir (Gökalp, 1987: 25-26).

Oyun ve Kültür

Türk Dil Kurumu, oyunu vakit geçirmeye yarayan, kurallara bağlı olan eğlence, şaşkınlık oluşturan hüner, sinema veya tiyatrodaki sanatçının rolünü yorumlaması; müzikle birlikte yapılan hareketler, sahnede oynamak için yazılmış eser, piyes, temsil, yetenekleri geliştirmek için yapılan, çevikliğe dayalı her çeşit yarışma, rakibini yenmek için ortaya konulan şaşırtıcı hareketler olarak tanımlamaktadır (TDK, 1988: 1126). Aşağıda bazı kuramcılarının oyun hakkındaki fikirleri verilmiştir.

Freud, oyunu çocuğun karşılaştığı travmatik olayların kontrolünü sağlamanın bir aracı olarak görmektedir. Vygotsky, oyunu çocukların hayali olarak yarattıkları durumlarla, rolleri ve kuralları takip ettikleri bir süreç olarak tanımlar. Dasen'e göre oyun toplumun temel değerlerinin çocuğa aktarılmasının bir yoludur (Yaşar Ekici, 2021: 2).

Piaget, oyunu bir uyum olarak tanımlamaktadır. Ona göre çocuk, oyun ile dünyaya uyum sağlamayı öğrenir. Gross'a göre, oyun bir pratik kazanma yoludur ve gelecekte karşılaşılabilecek davranış biçimleri oyunla elde edilir. Caillois'e göre oyun, serbest bir şekilde kabul edilen ancak bazı bağlayıcı kurallara göre sürdürülen, eğlenceli duygular barındıran, gerçek hayattan farklı olan gönüllü bir hareket ya da faaliyet alanıdır. Montaigne, çocukların en gerçek uğraşlarının oyun olduğunu ifade etmiştir. Montessori'ye göre oyun çocuğun işidir. Lazarus'a göre oyun, spontan olarak ortaya çıkan, belli bir hedefe bağlı olmayan, mutluluk veren bir etkinliktir. Tüm bu tanımlardan hareketle oyun genel bir tanımla, bir amaç taşıyan ya da taşımayan, kurallar barındıran ya da kuralsız gerçekleştirilebilen, çocuğun istekle ve hoşnutlukla yer aldığı bilişsel ve fiziksel aktiviteler yoluyla zihinsel, psikomotor, dilsel, sosyal ve duygusal gelişim sağlayan, gerçek hayata hazırlayan öğrenme süreçleri ve etkinliklerdir (MEB, 2014: 4- 5).

Huizinga, oyunu kültür ve medeniyetle ilişkilendirir ve oyunu bir toplumun olmazsa olmaz bir kurumu olarak ele alır. Ona göre oyun kültürel yapı içinde durağan olmayan bir öğedir ve bu özelliği ile kültür yapıcı etkenlerden biridir. Huizinga oyunların var oluşunu ve gelişimini kültür oluşumu ve kültür değişimi ile iç içe bir süreç olduğunu vurgular. Fakat oyun her ne kadar kültür ile iç içe ise de eylemsel yönü ile gündelik yaşamdan ayrılan bir olgu olarak değerlendirilmelidir (Huizinga, 2013: 20- 21).

Oyunlar toplumsal canlılığın ispatı niteliğindedir. Oyunlar toplum kültürünün geçmişten getirdiği gelenekleri geleceğe aktarmanın yollarından biridir. Oyunların halk kültüründen taşıdığı izler çocuklara kültürü öğretir ve çocukların da kültürün taşıyıcısı olmasını sağlar. Oyun, gelenek ve göreneklerin çocuğa öğretilmesi ve çocuk tarafından yansıtılmasıdır. Froebel'e göre oyun hayatın çekirdeğidir. Bütün insanlar oyunla gelişir ve büyür. İnsanın olumlu ve güzel yetenekleri oyunla yükselir (Sel, 1974: 5).

Çocuklar oyun vasıtasıyla toplum hakkındaki kavramları, topluma ait davranışları ve toplumsal farkındalık hakkındaki bilgi seviyelerini artırır (Gander ve Gardiner, 2004). Uzun bir süre boyunca oyunun çocukların boş vakitlerini geçirmeleri, onların uslu durmalarını sağlamak ve eğlenmek için kullanıldığı düşünülse de artık günümüzde eğitimciler tarafından öğrenmeyi sağlamak için de kullanıldığı görülmektedir (Özdenk, 2007). Oyun sayesinde çocuklar kendi dünyalarını yeniden tanırlar. Ayrıca çocuklar oyun ile dünya ve çevresi hakkında bilgi edinip sosyal becerilerini geliştirirler (Gazetoğlu, 2007). Örneğin Antik Yunan'da bebeklerin oyuncak olarak kullandıkları çingirak içerisine mercan ve kurt dişi koyarlar. Bunun kötü ruhlardan korunmak amacıyla yapıldığı söylenir (Selvi Bener, 2013). Tarihte kullanılan oyunlar ve oyuncaklar aslında kültürel kaynaklardır denilebilir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde yetişkinler tarafından artık kullanılmayan materyallerin çocuklara bırakılmasından dolayı hayatın oyun haline dönüştüğü ve yeniden kurgulandığı görülmektedir.

Yağmur Duası

Kuraklığın hüküm sürdüğü yıllarda tarımsal üretimin zarar görmesi nedeniyle insanlar yağmur duası ederler (Türk, 2002: 70). Her toplum, kendi inancına göre tasarladığı bir yakarıyla yağmur yağması için dua eder (Erginer, 1997: 211). Anadolu'da yağmur duasında din ve büyüye benzeyen uygulamalar iç içe geçmiş durumdadır. Yağmur yağdırılması için namaz kılmak, oruç tutmak gibi dinî uygulamaların yanı sıra dua ederken avuç içlerinin yere bakacak şekilde tutulması, elbiselerin ters giyilmesi, okunmuş taşların suya atılması, Çömçe Gelin ve benzeri adlarla anılan kuklaların kapı kapı gezdirilmesi gibi uygulamalar gelenek ya da büyüye benzer uygulamalar olarak değerlendirilebilir (Erginer, 1997: 212-213).

İslam dininde yağmur duasına "İstiska" denilmektedir. İstiska, birinden su istemek anlamına gelmektedir. Dinî bir terim olarak istiska, yağmurun yağmaması sebebiyle ortaya çıkan kuraklıktan kurtulmak için Allah'tan yağmur istemek demektir. Türk dilinde istiskanın karşılığı yağmur duasına çıkmak olarak anlandırılmıştır. Yağmur duasında kibleye dönülür, imam ayakta ellerini yukarıya kaldırarak dua eder, cemaat duaya "amin" diyerek eşlik eder (Şentürk ve Yazıcı, 2017: 227).

YÖNTEM

Çalışmanın bu kısmında araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin toplanması ve analizi yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan “Yarı Yapılandırılmış Mülakat Yöntemi (Görüşme)” kullanılmıştır. Mülakat, görüşme yapan kişi ile görüşmeye katılan bireyin karşılıklı olarak gerçek olan (Holstein ve Gubrium, 1995: 4) ya da görüşme yapan kişi ile görüşmeye katılan bireyin beraber veri üretmesi (Ritche ve Lewis, 2003) olarak da tanımlanabilir. Mülakatta, sorular belirli sayıda olup tek boyut gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu yöntemle çalışmaya katılanlar bildiklerini daha kolay bir şekilde aktarabilmektedirler.

Çalışma Grubu

Çalışmanın evrenini, 2023 yılında Şanlıurfa ilinde yaşayan ve Şanlıurfa'nın geleneksel- tarihi oyunlarını bilen, oynayan ve oynatan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Örnekleme ise, evrenden “amaçsal örnekleme yöntemi” (Karasar, 2005) ile seçilen Şanlıurfa'da yaşamış ve bu ilin tarihini özellikle de “Çömçe Gelin” adlı oyununu iyi bilen emekli bir okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın katılımcısı 32 yıl okul öncesi öğretmenliği yapmıştır. Şanlıurfa'nın ve Anadolu'nun geleneksel oyunlarını çocuklara tanıtmış ve çocuklarla bu oyunları oynamıştır. Katılımcının çocukluğunun 1960 ve 1970'li yıllarda geçmiş olması hem geleneksel oyunlar hakkında bilgi sahibi olması hem de bu oyunları çocukken oynamış olması yönüyle çalışmamız için önemlidir. Katılımcı, geleneksel çocuk oyunlarını mesleki çalışmalarına yansıtmiş ve geleneksel oyunlarla kültürel aktarım sağlamıştır. Oyunun oynanış biçimi ve tekerlemesi değişmediği için ve bu oyunu defalarca izlemiş, oyuna katılmış, oyunu uygulamış olması ve oyunu en ayrıntılı anlatan kişi olması sebebiyle katılımcı olan öğretmenin tek katılımcı olması yeterli görülmüştür. Nitel çalışmalarda örneklem genellikle küçüktür, ancak bu küçük örneklemlerle elde edilen derinlemesine anlayış, geniş örneklemlerle çalışmalara kıyasla daha yoğun olabilir.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak demografik bilgi formu ve 10 adet sorudan oluşturulan “yarı yapılandırılmış görüşme soruları” sorulmuştur. Görüşme soruları için alanında uzman olan 2 kişinin görüşüne başvurulmuştur. Görüşme, çalışmaya katılan öğretmenle yüz yüze yapılmıştır. Verilen görüşme soruları katılımcı tarafından yaklaşık 3 saatte tamamlanmıştır. Görüşme soruları aşağıda verilenlerden oluşmaktadır:

Görüşme Soruları:

- 1- Çömçe Gelin oyununun Şanlıurfa'daki kökleri hangi zamana dayanmaktadır?
- 2- Çömçe Gelin oyununun ortaya çıkış nedeni nedir?
- 3- Bu oyunun geleneksel temelleri nelerdir?
- 4- Şanlıurfa'da yağmura yüklenen anlam ile Çömçe Gelin oyunu arasında nasıl bir bağ vardır?
- 5- Oyunda kullanılan materyaller nelerdir?
- 6- Oyun nasıl oynanmaktadır?
- 7- Oyunda söylenen kalıplaşmış sözler nelerdir?
- 8- Oyunun farklı yörelerde benzerleri var mıdır?
- 9- Oyunu benzerlerinden ayıran özellikler nelerdir?
- 10- Çocukların yetişkin insanlardan ayrı bir şekilde yağmur için dua etmesindeki anlam nasıl izah edilebilir?

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışma nitel çalışma içerisinde yer alan içerik analiz yönteminden temel içerik analiz çalışması ile incelenmiştir. İçerik analizi yöntemi; belge, metin, döküman ve tema gibi dökümanların belirli kurallara göre yazıya dökülmeden altında yatan vermek istediği mesajın objektif olarak analiz edilmesidir (Tavşancıl ve Aslan, 2001).

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada araştırma etiği ilkeleri gözetilmiş olup gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Etik kurul izni Harran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 22.11.2023 tarihli 283696

sayılı kararı, 2023/166 numaralı kurul kararı ve E-76244175-050.01.04-283696 sayı numarası ile belge alınmıştır.

BULGULAR

Araştırma için yapılan görüşmede;

Çömçe Gelin oyununun Şanlıurfa'daki kökleri hangi zamana dayanmaktadır?

Çömçe Gelin oyununun ortaya çıkış nedeni nedir?

Bu oyunun geleneksel temelleri nelerdir?

Şanlıurfa'da yağmura yüklenen anlam ile çömçe gelin oyunu arasında nasıl bir bağ vardır?

Oyunda kullanılan materyaller nelerdir?

Oyun nasıl oynanmaktadır?

Oyunda söylenen kalıplaşmış sözler nelerdir?

Oyunun farklı yörelerde benzerleri var mıdır?

Oyunu benzerlerinden ayıran özellikler nelerdir?

Çocukların yetişkin insanlardan ayrı bir şekilde yağmur için dua etmesindeki anlam nasıl izah edilebilir? sorularına verilen cevaplar analiz edilmiş ve aşağıda verilen bulgulara ulaşılmıştır.

Kültürel Köken ve İslam Öncesi İnançlar:

- Metin, Çömçe Gelin oyununun kökenini Orta Asya'ya dayandırıyor ve İslam öncesi dönemdeki inançlara odaklanıyor.
- İslamiyet öncesinde Orta Asya'da Gök Tanrı inancı ve Şaman geleneklerinin önemli olduğu belirtiliyor. Bu inançların, yağmur duası gibi ritüellerle toplumsal yaşamda İslam dinindeki bazı uygulamalara entegre edildiği ifade ediliyor.

Özveri'ye göre Çömçe Gelin oyununun kökeni Orta Asya'da dayanmaktadır. Orta Asya'da İslam öncesi dinî ritüellerin temelinde Gök Tanrı inancı ve Şaman gelenekleri önemli bir yer tutmaktadır.

Türkler'de yada taşı adı verilen bir taş Şaman geleneklerinde yağmur taşı olarak kullanılmıştır. Bu taşın sihirli olduğuna inanılır ve bu taşın yararlanılarak Gök Tanrı'dan kar ve yağmur yağdırması istenir. Bu taşın kullanılarak Gök Tanrı'dan yağmur istenmesi hatta bu taşla doğa olaylarına hükmedileceğine inanılması oyunun köklerinde yer alan temel özelliklerdendir. Türkler Talas Savaşından sonra kitleler halinde Müslüman olunca Gök Tanrı inancı ile Şaman geleneklerindeki bazı uygulamalar İslam dinindeki benzer uygulamalarla birleşti. Yağmur duası da bunlardan biridir. Müslüman Türkler arasındaki yaygın görüş kuraklık yaşıyorsa yağmur duasının yapılma zamanının geldiğidir. İstiska adı verilen yağmur duasının Peygamberimiz Hz. Muhammed tarafından uygulandığı bilinmektedir. Yağmur duasındaki ritüeller Türklerin eski gelenekleri ile İslam dinindeki bazı uygulamaların sentezidir. Çömçe Gelin oyunu da bu sentezin çocukların bakış açısı ile yorumlanmasıdır. Bu oyunun köklerini İslam öncesi Orta Asya Türk geleneklerinde ve İslam'da bulabiliriz. Bu oyun bir sentezin ürünüdür (Özveri, 2023).

Çömçe Gelin Oyununun Ortaya Çıkış Nedeni:

- Metin, Çömçe Gelin oyununun ortaya çıkış nedenini iklimle ilişkilendiriyor.
- İklim özelliklerinin kültür üzerindeki etkisini Çömçe Gelin oyunu özelinde anlatıyor.
- Metinde karasal iklimin kurak dönemlerinin tarımsal üretimi olumsuz etkilemesi nedeniyle yağmura duyulan ihtiyacın yağmur duasına, yağmur duasının da Çömçe Gelin oyununa neden olduğuna vurgu yapılıyor.

Çömçe Gelin oyunu karasal iklimin hâkim olduğu coğrafyalarda oynanmaktadır. Kurak iklimlerde genellikle tahıl tarımı yapıldığı için yağmura duyulan ihtiyaç artmaktadır. Hem tarım ürünlerinin gelişmesi hem doğanın canlanması hem de canlıların su ihtiyacı için yer altı ve yer üstü su kaynaklarının beslenmesi açısından yağmur çok önemlidir. Bu nedenledir ki yağmurun yağması için kurak geçen zamanlarda bir yakarış söz konusudur. Yağmur duası yetişkinler tarafından yapıldığı gibi çocukların da bu duayı oyun eşliğinde yapması Anadolu'da bir gelenek halini almıştır. Yağmur duasının çocuklarca yapılması çocuk masumiyetinin ve saflığının Allah'a yakarış için bir vesile olması sayılabilir (Özveri, 2023).

Oyunda Kullanılan Materyaller, Oyunun İşleyişi ve Ritüeller:

- Metinde oyunda kullanılan materyaller belirtiliyor.

- Metin, Çömçe Gelin oyununun aşamalarını detaylı bir şekilde açıklıyor. Oyunun evleri dolaşma, malzeme toplama, çiğköfte hazırlama ve Balıklıgöl'de dua etme aşamalarını içerdiği belirtiliyor.
- Yağmur duasının çocuklar aracılığıyla masumiyet ve saflıkla ifade edilmesi vurgulanıyor.

Oyun çok basit bir şekilde yapılan bir kukla ile oynanmaktadır. Bir çömçe ya da geniş ve uzun bir tahta kaşık kukla yapılırken kullanılmaktadır. Ayrıca kuklanın kolları için küçük bir oklava gibi düz tahta parçası gereklidir. Çömçenin ya da tahta kaşığın düz tahta parçası ile bağlanması ardından kuklaya elbise giydirilir. Bu elbiseler çocuk kıyafetlerinden seçilebilir. Bir yazma ile de çömçenin üst kısmı örtülür. Bu da Çömçe Gelinin başörtüsüdür (Özveri, 2023).

Oyun için hazırlanan kukla, oyunu oynayacak çocuklardan en büyük olanı tarafından tutularak sokakta yürümeye başlanır. Çocuklar oyun içinde söylenen sözleri söyleyerek kapı kapı dolaşmaya başlarlar. Çocuklara kapıyı açan kişiler onlara bulgur, salça, yağ, isot vb. malzemeler verirler. Bu malzemeleri verdikten sonra Çömçe Gelin kuklasına su serpiştirilir. Su serpmenin sembolik bir anlamı vardır. Suyun Çömçe Gelinin başına serpiştirilmesi yağmur yağışını temsil etmektedir. Çömçe Gelinin başının ıslanması yağmurun yağması için fiilen yapılmış bir dua gibidir. Gittikleri evlerden çiğköfte için gerekli malzemeleri toplayan çocuklar bir meydanda toplanarak çiğköfte hazırlarlar. Çiğköfteyi yedikten sonra Balıklıgöl'e giden çocuklar toplanan bulgurun bir kısmını balıklara yem olarak verirler. Ardından dua edilmeye başlanır. Dua bittikten sonra oyun sona erer (Özveri, 2023).

Geleneksel Temeller ve Özel Unsurlar:

- Oyunun geleneksel temelleri, çiğköfte yapımı ve Balıklıgöl ziyareti ile ilişkilendiriliyor.
- Şanlıurfa kültüründeki çiğköfte geleneğinin oyunda önemli bir rol oynadığı ve Balıklıgöl'ün dua etmek için özel bir mekan olarak kullanılmasının geleneksel bir davranış olduğu belirtiliyor.

Şanlıurfa gelenekleri içinde bu oyunu diğer yörelerdeki benzerlerinden ayıran geleneksel temeller yörenin geleneksel bir yemeğinin oyun içinde yer almasıdır. Çiğköftenin Hz. İbrahim'i ateşe atmak isteyen Nemrut'un bütün odunlara el koyması ve şehirde yemek yapmak için bile yakacak odun bulunamaması nedeniyle çeşitli baharatların bulgur ve etle karıştırılarak yoğrulması sonucunda ortaya çıkmış olan bir yemek olduğuna inanılmaktadır. Çiğköfte Şanlıurfa kültüründe önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle çocukların oyunda çiğköftelik malzeme toplaması bu malzemelerden çiğköfte yaparak yemeleri ve toplanan bulgurun bir kısmının da Halil-ür Rahman Gölü'ndeki yani Balıklıgöl'deki balıklara yem olarak verilmesi şehrin geleneksel temellerini yansıtmaktadır. Ayrıca Balıklıgöl'ün ziyaret edilmesi ve balıklara yem verilirken dua edilmesi de gelenekselleşmiş bir davranıştır. Kutsal mekânların ziyaret edilmesi ve bu mekânlarda dua edilmesi ile duaların daha makbul olması arasında bir bağ olduğu düşünülmektedir. Bu düşünce zamanla gelenekselleşmiş bir ziyaret biçimine dönüşmüştür. Kutsal sayılan mekânların sıklıkla ziyaret edilerek bu mekânlarda dua edilmesi din ve gelenek arasındaki sıkı bir bağı işaret etmektedir (Özveri, 2023).

Yağmura Yüklenen Anlam ve Oyunun Sembolizmi:

- Şanlıurfa'da yağmurun bereketi temsil ettiği ve tarım için kritik öneme sahip olduğu vurgulanıyor.
- Çömçe Gelin oyununun, yağmur duasının bir simgesi olarak kullanıldığı ve çocukların masumiyeti ile bağlantılı olduğu belirtiliyor.

Şanlıurfa'da yağmur tarımsal üretimin can damarıdır. Yağmurun yağmaması kuraklık ve geçim darlığı anlamına gelmektedir. Yağmura insanların olduğu kadar hayvanların ve doğanın da ihtiyacı vardır. Uzun süre yağmur yağmaması hayvanların, tarım ürünlerinin, ağaçların, çiçeklerin ve tüm tabiatın büyük bir kuraklıkla karşı karşıya kalması anlamına gelmektedir. Yağmur için yalvarma ve Allah'tan yağmur isteme insanın aciz olduğunun göstergesidir. Çömçe Gelin oyunu da bu acizliğin yani insanın sonsuz kudret karşısındaki zayıflığının ifadesidir. Çömçe Gelin zayıf bir kukladır. Bu kuklanın kolları iki yana açılmış vaziyettedir. İki yana açılmış olan kollar bir yakarış anlamı taşımaktadır (Özveri, 2023).

Dua ve Masumiyet:

- Çocukların yağmur duasında yer almalarının, masumiyetlerinin ve günahsızlıklarının Allah katında daha makbul olduğu düşüncesi ile bağlantılı olduğu ifade ediliyor.
- Çocukların dua etmesinin, dinî ve toplumsal bir ritüel olan yağmur duasında yetişkinlerle birlikte yer almasının bir parçası olduğu belirtiliyor.

Çocuklar, semavi dinlerde ve hatta ilkel dinlerde de masum ve günahsız kabul edilmektedir. Günahsız olanın Yaraticıya yalvarmasının daha kabul edilebilir bir dua olacağı düşünülmektedir.

Çocukların saf- temiz gönülleri ve dilleriyle yaptıkları duaların Allah katında daha makbul olduğu düşünülmektedir (Özveri, 2023).

Yağmur duası yapıldığında çocuklar yetişkinlerle birlikte yağmur dualarına katılırlar. Çocuklar katıldıkları yağmur duasında öğrendiklerini oyunlarına yansıtırlar. Oyunlardaki birçok özelliğin sosyal öğrenme ortamında çocukların yetişkinleri taklit etmesi ile ortaya çıktığı gerçeği zaten çocukların bu oyunu yetişkin insanları taklit ederek oynadıklarının göstergesidir (Özveri, 2023).

Benzer Oyunlar ve Bölgesel Farklılıklar:

- Metin, Çömçe Gelin oyununa benzer oyunların farklı bölgelerde de oynandığını ve bu oyunların bölgesel farklılıklar gösterdiğini ifade ediyor.
- Farklı bölgelerdeki benzer oyunlara örnekler verilerek, bu oyunların kültürel çeşitlilik içinde nasıl şekillendiği anlatılıyor.

Orta Asya ve Anadolu'da farklı adlarla benzer oyunların oynandığı bilinmektedir. Kerkük'te de bu oyunun benzer versiyonu söz konusudur. Suriye'de de bu oyuna benzer bir oyun oynanır. Suriye'de oynanan bu oyuna "ümmül gays" adı verilmiştir. Ahıska Türkleri bu oyuna "kepçe hatun" ve "kepçeli hatun" adını vermişlerdir. Türkistan'da bu oyuna verilen ad "çecele hatun"dur. Kerkük ve Musul Türkmenleri'nde bu oyun "çemçe kız" olarak adlandırılır. Bu oyun Anadolu'nun farklı yörelerinde değişik uygulamalar ve farklı adlarla oynanmaktadır. Örneğin bu oyuna Osmaniye'de "çomçalı gelin" adı verilir. Gaziantep'te bu oyuna "gelin gok" adı verilir. Kars yöresinde "godı godı" adı verilen oyun Çömçe Gelin oyununun benzeridir. Orta Anadolu'da bu oyuna "yağmur gelini" adı verilmektedir. Bu oyun karasal iklimin hüküm sürdüğü coğrafyalarda oynanan bir oyun olduğu için kuraklığın yaşandığı yer ve zamanlarda bu oyun çeşitli şekillerde bazı benzer ve farklılıklarla oynanmıştır (Özveri, 2023).

Şanlıurfa'da oynanan Çömçe Gelin oyununu benzerlerinden ayıran özellikler, oyunda çiğköfte yoğurulması ve Balıklıgöl'de dua edilmesidir. Çiğköfte yöresel bir yemek olduğu için bu yemekte kullanılan isotun bu şehirde yapılmış olması çiğköftenin orijinalliyini koruması anlamında önemlidir. Halk arasında Balıklıgöl denilen Halil-ür Rahman Gölünde dua edilmesi de oyunun Şanlıurfa'ya ait özelliğidir. Diğer yörelerde oynanan benzer oyunlarda dua mahallenin ya da köyün meydanında yapılabilir; dua için özel bir mekân aranmasına gerek yoktur. Ancak Şanlıurfa'da Balıklıgöl'ün varlığı bu oyuna bu yöre için ayrı bir orijinallik katmıştır (Özveri, 2023).

Çömçe Gelin Oyununda söylenen kalıplaşmış sözler:

Çömçe Gelin nur ister
Allah'tan rahmet ister
Bir koyun kurban ister
Balıklara yem ister
Ver Allah'ım ver
Bu yağmurdan bir sel...

Çömçe Gelin ne ister
Allah'tan rahmet ister
Balıklara yem ister
Çömçe Gelin ne ister
Çömçe Gelin yağ ister
Yağ yoksa un ister
Un yoksa tuz ister
Tuz yoksa bulgur ister
Çömçe Gelin nur ister
Allah'tan rahmet ister
Ver Allah'ım ver
Bir yağmur ver...

Sözlü Geleneğin Taşıyıcısı:

- Metin, Çömçe Gelin oyununun bir sözlü geleneğin taşıyıcısı olduğunu vurguluyor.
- Bu tür oyunların zaman içinde değişime uğradığı ancak temel özelliklerini koruduğu ifade ediliyor. Oyunlar gelenekleri yansıtır ve gelenekleri geleceğe taşır. Çömçe Gelin oyunu yetişkinlerin yaptığı yağmur duasının taklidini içeren özellikler taşımaktadır. Yağmur duası geleneğinin geleceğe taşınmasında

Çömçe Gelin oyununun önemli bir yeri vardır. Tarihsel süreç içinde oyunlarda taklit edilen unsurlarda çeşitli değişim ve dönüşümler yaşanmıştır. Anadolu ve Orta Asya’da oyunun farklı şekillerinin var olması değişim ve dönüşümle izah edilebilir. Oyundaki yöresel farklılıkların, mezhep farklılıkları ve geleneksel farklılıklar dışında oyunun aktarım sürecinde kültürel değişimlerden de kaynaklanmış olduğu düşünülebilir. Ancak bütün değişimlerin değiştirmedeği/ değiştiremediği özellikler vardır. Bu da oyunun özü ve amacıdır. Neticede bu oyun çocukların yağmur duasıdır, yağmuru isteyişidir. Nerede, hangi yörede ve hangi adla oynanırsa oynansın bu oyunun özü ve amacı yağmur duası oluşudur (Özveri, 2023).

Fotoğraf 1- Çömçe Gelin Kuklasının Hazırlanması
(Badıllı, 2023)

Fotoğraf 2- Çömçe Gelin Kuklası
(Badıllı, 2023)

Fotoğraf 3- Çömçe Gelin Oyunu Oynayan Çocuklar
(Badıllı, 2023)

Fotoğraf 4- Çiğköfte İçin Malzeme Toplanması
(Badıllı, 2023)

Fotoğraf 5- Çömçe Gelin Kuklasına Su Serpilmesi
(Badıllı, 2023)

Fotoğraf 6- Çocukların Çiğköfte Yoğurması
(Badıllı, 2023)

Fotoğraf 7- Balıklıgöl'e Dua Etmek İçin Gidilmesi

(Badıllı, 2023)

Fotoğraf 8- Balıklara Yem Verilmesi (1)

(Badıllı, 2023)

Fotoğraf 9- Balıklara Yem Verilmesi (2)

(Badıllı, 2023)

Fotoğraf 10- Balıklıgöl'de Yağmur Duası Edilmesi

(Badıllı, 2023)

SONUÇ VE TARTIŞMA

Kültür toplumun inançları, düşünceleri, algıları, fiilleri, yaşam tarzları ve töreleri ile oluşur. Sayılan tüm bu öğeler birbirini etkileyen sistemlerdir. Her birinin kültürün oluşmasında katkısı birbirinden farklı derecede olsa da ortak noktaları kültürü oluşturan değerler olarak kabul edilmeleridir. Toplumsal kültürün oluşturduğu kabuller ile günlük yaşantı şekillenir, dilin anlamı oluşur, insanların davranış modelleri ortaya çıkar. Zaman ilerledikçe kültürde bazı değişiklikler olsa da bazı kültürel öğeler ya değişmeyerek ya da çok az değişikliğe uğrayarak toplumda yaşamaya devam eder. Çocuk oyunlarının büyük oranda değiştiği günümüzde Şanlıurfa'da halen bilinen ve oynanan oyunlardan biri olan Çömçe Gelin oyunu da değişime direnen kültürel öğelerdendir.

Nesilden nesile aktarılan kültürel ve geleneksel özellikler toplumun kendine has özelliklerini yansıtır. Çömçe Gelin oyunu kültür ve din izleri taşıyan oyunlar arasındadır. Bu oyun Anadolu'nun ve Orta Asya ve Orta Doğu'nun birçok yöresinde bilinmektedir. Türkistan, Suriye, Irak gibi ülkelerde benzerleri oynanan oyun ülkemizde de Osmaniye, Gaziantep ve Kars gibi şehirlerimizde oynanmaktadır. Bu oyuna bozkır oyunu demek doğru olacaktır. Çünkü oyunun oynandığı yerler karasal iklimin hâkim olduğu coğrafyalardır. Bu oyun çocukların yağmur duası olarak kabul edilmektedir. Karasal iklimlerde tarımsal ürünlerin gelişmesi için kış ve bahar aylarının yağmurlu geçmesi gerekmektedir. Kış ve bahar aylarında yağmurun yeterince yağmaması durumunda büyüklerin yağmur duasına çıkması, çocukların da Çömçe Gelin oyununu oynaması bir gelenek halini almıştır. Bu oyunda oyuncu sayısında bir sınırlama yoktur. Oyun, iki çubuğun çapraz bağlanması ile başlar. Çapraz bağlanan çubuklar tarladaki bir korkuluk gibi giydirilir. Bunun korkuluktan farkı kadın kıyafeti giydirilmesidir. Kadın kıyafeti giydirilmesindeki neden Anadolu kültüründe kadının naif olması ve nezaketin temsilcisi olmasıdır. Özveri'ye göre gelin evin huzur ve bereket sembolüdür. Gelin, bir bulut gibi eve bereket getirir. Anne olan gelin ise bereket sembolü

olmasının yanı sıra çocuklarının koruyucusudur. Yağmura yüklenen anlam ise doğanın yeşermesine vesile olması ve doğanın güzelliklerini korumasıdır. Çömçe Gelin oyununda gelin ile yağmurun sembolik bağlantısı bereket ve koruyuculukla anlam kazanmaktadır (Özveri, 2023). Çömçe Gelin oyunundaki kuklanın kadın tasviri olmasının nedenlerinden biri de Çömçe Gelinin merhamete muhtaç olduğunun ifadesidir. Bu kukla yardım isteyen elini uzatan bir tasvirdir. Bu kuklanın, sahibini kendisine acındıran bir görünümü vardır (Düşmez, 1994: 22- 23).

Oyun, çocuklar için hem eğlence aracı hem de sosyal, zihinsel ve psikomotor gelişim süreçlerinin destekleyicisidir. Çocuklar açısından bir eğlence aracı olarak ifade edilebilecek oyunlar içinde yer alan Çömçe Gelin oyununun merkezinde bulunan dini öğeler çocukların dua etme yoluyla üstün bir varlıktan bir şey isteme mantığına dayanmaktadır. Yaratıcı bir varlığın her şeye hükmedebileceği ve insanoğlunun ihtiyacı olan her şeyin ancak o yaratıcı tarafından sağlanabileceği anlayışı çocuklara küçük yaştan itibaren oyun içerisinde öğretilmektedir. Bu oyun insanoğlunun yaratıcı karşısında aciziyet hissetmesi ile ilgili bir mesaj içermektedir.

Toplumların yaşamsal değere sahip olan kültürel öğelerinin devam ettirilmesi sayesinde geleneksel olanı muhafaza etmek, kültürüne bağlı bireyler yetiştirmek mümkün olabilecektir. Çünkü kültür toplumların hafızasıdır. Kültürün yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması toplumun millîliğinin korunması ve popüler kültüre yenik düşmemesi için büyük önem taşımaktadır. Unutulmamalıdır ki bir toplumun asıl gücü kültürel varlıkları ve kendisi gibi olup kendisi gibi yaşamasından kaynaklanır. Dil, örf, adet, gelenek, görenek, inançlar, fiiller, davranış modelleri, söz söyleme sanatları, oyunlar vb. birçok kültürel öğe yaşatıldıkça toplum da sağlıklı bir şekilde yaşayacak ve kültürel aktarımını gelecek kuşaklara bilinçli bir şekilde yapılacaktır. Popüler kültürün hızlı oluşan, hızlı değişen, hızlı yaşanan ve hızlı unutilan yapılarından korunmanın yolu toplumsal kültürü başarıyla yeni nesillere anlatabilmekten geçer. Kültürü doğru yaşama ve aktarmada çocuk oyunlarının da önemi büyüktür. Çömçe Gelin oyunu gibi geleneksel oyunların çocuklara öğretimi konusunda öğretmenlere, eğitim uzmanlarına, sivil toplum kuruluşlarına, TV ve radyo kanallarına, yerel ve merkezi idareye büyük görevler düşmektedir. Tematik yayın yapan TV kanallarının yerel kültürü daha doğru yansıtması, dar kalıpların içinden çıkarak kültürel TV programlarına yer vermesi gerekmektedir. Eğitim sistemimizde kültür ağırlıklı eğitim programlarını merkeze alan bir eğitim anlayışı merkeze alınmalı, kültürel özelliklerin yansıtılması için özgün eğitim programları ve etkinlikler tasarlanmalı, özellikle okul öncesi ve ilköğretim döneminde kültürel ve geleneksel çocuk oyunlarını tanıtmaya özel amaçlar arasında yer almalıdır.

KAYNAKÇA

- Çeçen, A. (1984). *Kültür ve Politika*. İstanbul: Hil Yayınları.
- Düşmez, H. (1994). *Urfa Mahalli Çocuk Oyunları*. Şanlıurfa: Kaliru Yayınları.
- Duverger, M. (2014). *Siyaset Sosyolojisi*. (Ş. Tekeli, Çev.) İstanbul: Varlık Yayınları.
- Erginer, G. (1997). *Kurban - Kurbanın Kökenleri ve Anadolu'da Kanlı Kurban Ritüelleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Fotoğraflar: Süleyman BADILLI (27 Kasım 2023).
- Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. (2004). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. (A. Dönmez, N. Çelen ve B. Onur, Çev.) İstanbul: İmge Kitabevi.
- Gazetoğlu, Ö. (2007). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 6 Yaş Çocuklarına Öz Bakım Becerilerinin Kazandırılmasında Oyun Yolu ile Öğretimin Etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Öğretmenliği Programı, İzmir.
- Gökalp, Z. (1987). *Türkçülüğün Esasları*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Güngör, E. (1989). *Türk Kültürü ve Milliyetçilik*. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Holstein, J. A. ve Gubrium, J. F. (1995). *The active interview*. Sage Publications.
- Huizinga, J. (2013). *Homo Ludens: Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme*. (M. A. Kılıçbay, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kürkçüoğlu, A. C. (2002). *Şanlıurfa Uygarlığın Doğduğu Şehir*. Ankara: Şurkav Yayınları.
- MEB, (2014). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi- Oyun Etkinliği 1*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Özdenk, Ç. (2007). *6 Yaş Grubu Öğrencilerinin Psikomotor Gelişimlerinin Sağlanmasında Oyunun Yeri ve Önemi*, (Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Özveri, Emine. Emekli Okul Öncesi Öğretmeni (Kişisel Görüşme, 24 Kasım 2023).

- Ritchie, J. & Lewis, J. (eds.) (2003). *Qualitative Research Practice: A Guide for Social Science Students and Researchers*. London: Sage Publications.
- Sel, R. (1974). *Eğitsel oyun*. Ankara: Ayyıldız Yayınları.
- Selvi Bener, S. (2013). *Antikçağda Oyun ve Oyuncaklar*. İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Şentürk, L. ve Yazıcı S. (2017). *İslam İlmihali*, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
- Tavşancıl, E. ve Aslan, E. A. (2001). *Sözel, yazılı ve diğer materyaller için içerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon.
- TDK, (1988). *Türkçe Sözlük*, II. Cilt, Ankara: TDK Yayınları.
- Türk, H. (2002). *Yağmur Duası Ritüelleri Motif Bakımından Karşılaştırmalı Bir İnceleme*, Folklor Edebiyat, VIII, 31: 67-91.
- Yaşar Ekici, F. (2021), *Oyunun Tanımı ve Önemi*, D. Yalman Polatlar içinde, *Erken Çocuklukta Oyun Gelişimi ve Eğitimi* (s. 1-13), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.